

۲۰۴,۶۰۳

السلامة للجميع

فونستیک سوسماران تالاب میقان

مؤلف :

زهرا ابراهیمی منفرد

سرشناسه	: ابراهیمی منفرد، زهرا، ۱۳۶۵-
عنوان و نام پدیدآور	: فونستیک سوسماران تالاب میقان / مولف زهرا ابراهیمی منفرد.
مشخصات نشر	: تهران: سنجش و دانش: گروه آموزشی مدرس، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهر	: ۱۱۴ ص: جدول.
شابک	: ۹۷۸-۶۲۲-۰۵-۰۶۷۰-۶
وضعیت فهرست نویسی	: جیا
یادداشت	: کتابخانه: ص: ۱۱۱.
موضوع	: سوسماران - ایران - استان مرکزی - تالاب میقان
موضوع	: Lizards -- Iran -- Markazi (Province) -- Mighan Wetland
موضوع	: خزندگان - ایران - استان مرکزی - تالاب میقان
موضوع	: Reptiles -- Iran -- Markazi (Province) -- Mighan Wetland
رده بندی کنگره	: QL۶۶۶ ۱۳۹۸ الف س/
رده بندی دیویی	: ۹۵۰۹۵۵۱۳۲۲/۵۹۷
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۶۶۴۹۴۸

عنوان: فونستیک سوسماران تالاب میقان

مولف: زهرا ابراهیمی منفرد

ناشر: انتشارات سنجش و دانش

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۸

صفحه آرای: زهرا ابراهیمی منفرد

طراح جلد: پردیا شریف

ناظر: نسرين خانی

تیراژ: ۵۰۰ نسخه

«کلیه حقوق برای مؤلف محفوظ است»

بهاء: ۲۵۰۰۰۰ ریال

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
..... مقدمه	۱
..... خزندگان	۱
..... زیر راسته سوسماران (Sauria)	۲
..... راسته ی سوسمار ها	۲
..... ارزش بوم شناسی سوسمار ها	۳
..... خدمت به انسان	۳
..... سوسماران ایران (ارمواک ها)	۳
..... خانواده جکوها (GECKONIDAE)	۴
..... خانواده جکوه های پلنگی (EUBLEPHARIDAE)	۴
..... خانواده آگاماها (AGAMIDAE)	۴
..... خانواده آگاما های دم تیغی (PHYLLOPORIDAE)	۵
..... خانواده اسکینک ها (SCINCIDAE)	۶
..... خانواده لاسرناها (LACERTIDAE)	۶
..... خانواده انگوئیدها (ANGUIDAE)	۷
..... خانواده بزوجه ها (VARANIDAE)	۷
..... تالاب میقان	۸
..... ارزشهای بوم شناختی تالاب کویری میقان	۸
..... پرندگان تالاب	۸
..... اکوتوریسم	۱۰
..... منطقه مورد مطالعه	۱۳
..... وجه تسمیه تالاب میقان	۱۵
..... نوع تالاب	۱۵
..... اقلیم	۱۶
..... زمین شناسی	۲۰
..... هیدرولوژی	۲۰

۲۲	خاکشناسی
۲۳	تپ اراضی تالاب کویری میقان
۲۵	پوشش گیاهی تالاب میقان
۳۷	حیات وحش تالاب میقان
۴۱	ویژگی های اقتصادی و اجتماعی تالاب میقان
۴۱	معدن
۴۲	تثبیت خاک ها، تپه های شنی و جلوگیری از گسترش کویر
۴۲	ارزشهای اقتصاد تالاب
۴۳	روش کار
۴۷	وسایل و تجهیزات بکار رفته
۴۷	وسایل و تجهیزات مورد نیاز جهت فعالیت های صحرایی
۵۰	وسایل و تجهیزات مورد نیاز جهت فعالیت های آزمایشگاهی
۵۰	نرم افزارها
۵۱	انواع روش های صید نمونه ها
۵۱	روش های روزانه
۵۳	استفاده از ظرف های پلاستیکی
۵۳	استفاده از مواد جذب کننده سوسمارها
۵۴	استفاده از قلاب صید خزندگان
۵۵	روش های شبانه
۵۵	گشت زنی در منطقه
۵۶	روش Pitfall Trapping
۶۳	تهیه عکس و فیلم
۶۴	فعالیت های آزمایشگاهی
۶۴	کدگذاری
۶۵	نابث کردن و نگه داری نمونه ها
۶۵	زیست سنجی
۶۶	تهیه نقشه پراکنش
۶۸	فصل سوم

۶۹	نتایج.....
۷۰	مشاهدات و نمونه برداری.....
۸۳	نتایج زیست سنجی نمونه ها.....
۸۳	تجزیه و تحلیل آماری داده ها.....
۹۳	معرفی سوسمارهای منطقه.....
۹۳	مارمولک چشم ماری.....
۹۳	مشخصات.....
۹۳	رنگ آمیزی.....
۹۴	زیستگاه.....
۹۴	عادات و رفتار.....
۹۴	پراکنندگی جهانی.....
۹۶	آگامای سروزغی ایرانی.....
۹۷	مشخصات.....
۹۷	رنگ آمیزی.....
۹۷	زیستگاه.....
۹۷	عادات و رفتار.....
۹۸	پراکنندگی جهانی.....
۱۰۰	فهرست سرخ اتحادیه بین المللی حفاظت از طبیعت و منابع طبیعی.....
۱۰۲	اسکینک چشم ماری آسیایی.....
۱۰۲	مشخصات.....
۱۰۲	رنگ آمیزی.....
۱۰۲	زیستگاه.....
۱۰۲	عادات و رفتار.....
۱۰۴	لاسرتای ایرانی.....
۱۰۵	مشخصات.....
۱۰۳	رنگ آمیزی.....

۱۰۳	 زیستگاه
۱۰۴	 عادات و رفتار
۱۰۴	 پراکندگی جهانی
۱۰۵	 ملاحظات
۱۰۵	 پراکنش
۱۰۹	 منابع

www.ketab.ir

مقدمه:

خزندگان:

خزندگان نخستین گروه از مهره داران می باشند که توانسته اند در خشکی های واقعی مستقر گشته و گسترش یابند بر طبق شواهد موجود ، خزندگان احتمالا در دوره های دونین و کربونیفر از گروهی از دوزیستان ابتدایی (Labyrinthodontia) به وجود آمده اند و در دوران مزوزوئیک ، در زیستگاه های خشکی مستقر شده و به اشکال متنوعی انشعاب یافته اند. خزندگان سنونی متعلق به چهارتبار یا خطوط دودمانی اند که از ۱۲ خط دودمانی اصلی باقی مانده اند. خزندگان توجه ساختار جمجمه و نحوه تکامل به ۶ زیر رده Euryapsida , Lepidosauria , Synapsida , Archeosauria , Ichthyopterygia , Anapsida تقسیم شده اند.

زیر رده های Euryapsidae , Synapsidae , Ichthyopterygia همگی منقرض شده و از زیر رده Anapsida تنها راسته لاک پشتان (chelonian) باقی مانده است. راسته کروکودیل ها Crocodilia تنها راسته زنده از زیر رده Archeosauria می باشد. زیر رده Leopidosauria شامل دو راسته می باشد:

الف) Rhynchocephalia : تنها دارای یک گونه زنده (*Sephenodon punctatus*) که در دوره تریاس ظاهر شده اند. شباهت زیاد آنها با فسیل های یافته مربوط به دوران مزوزویک پیوستگی آن را با اشکال اولیه نشان می دهد استخوان مربعی ثانی و بدون حرکت است و چشم سوم بخوبی رشد کرده و مهره های دوطرف گود بوده و فاقد اندام جفتگیری می باشد و در برخی از جزایر زلاندنو زندگی می کنند.

ب) خزندگان فلس دار (Squamata) : اعضای این راسته شامل سوسمارها Sauria ، مارها Serpents=Ophidia و سوسماران کرمی شکل Amphisbaenia هستند که اغلب آنها بویژه مارها دارای استخوان مربع آزاد و متحرکند. نرها دارای یک جفت اندام جفتگیری

می باشند. تمایل بسیار فراوانی به سمت تحلیل اندام های حرکتی در آنها وجود دارد. یک جفت اندام Jacobson با تخصص و جلوی سقف دهان هستند که هر یک توسط مجرای باریکی به دهان باز می شوند. بدن آنها از فلس شاخی، پولک و توپرکول های بزرگ و کوچک پوشیده و دارای شکاف مخرجی عرضی هستند. (نصراله رستگار پویانی و همکاران ۱۳۸۵)

زیر راسته سوسماران (Sauria):

سوسماران فلات ایران اغلب زیستگاههای خاص و دایمی را در یک قلمرو نه چندان وسیع که ممکن است تنها محدود به یک ناحیه منحصر به فرد و یا چند ناحیه مجزا و از نظر مکانی دور از هم باشند، بسبب شرایط زیستی خود انتخاب کرده اند و در نتیجه شرایط زیستی حاکم باعث تحول زیرگروه مورفولوژیکی آنان شده است (نصراله رستگار پویانی و همکاران ۱۳۸۵).

راسته ی سوسمارها:

سوسمار ها در دنیا از اندازه ۲ سانتی متر تا حدود ۳/۵ متر (اژدهای کومودو) دیده می شوند.

سوسمارها به مانند سایر خزندگان موجوداتی خونسرد هستند. این بدان معنی است که دمای بدن آنها تابع درجه حرارت محیط بوده و با هر تغییری در درجه حرارت محیط اطراف تغییر می کند. لذا در درجه حرارت های پایین به ویژه در پاییز و زمستان به خواب زمستانی و در روزهای گرم تابستان به خواب تابستانی فرو می روند. تقریباً می توان گفت سوسمارها در همه جای ایران پراکندگی دارند. از بیابان های پست با زمین های داغ گرفته تا مناطق مرطوب و جنگلی شمال، سواحل دریای خزر و خلیج فارس و دریای عمان، ارتفاعات کوه های البرز و زاگرس و مناطق مسکونی. بیشتر سوسمارها حشره خوارند و بسته به اندازه و جثه شان از بندپایان و گاهی جونندگان تغذیه می کنند.

ارزش بوم شناختی سوسمار ها:

از آنجایی که سوسمار ها از بندپایان تغذیه می کنند، بنابر این یکی از فاکتورهای طبیعی کنترل کننده جمعیت بندپایان به حساب می آیند؛ در نتیجه از لحاظ بوم شناختی در هرم انرژی دارای ارزش بالایی هستند.

خدمت به انسان :

طبی خالعات به عمل آمده توسط مهندسین ژنتیک و متخصصین بیوتکنولوژی بر روی ژن ها و ساختار دم مارمولک ها احتمال این می رود که بتوان این خاصیت را (رشد مجدد یک عضو مانند دم در مارمولک ها) در مورد انسان هم اعمال کرد، بدین نحو که فردی که عضوی از بدنش مانند دست یا پا بر اثر یک سانحه قطع شده است بتواند دوباره آن را به دست آورد. سوسمار ها با کنترل جمعیت حشرات، بشر را در جهت برداشت محصول بیشتر و سالم تر از زمین یاری می کنند. با توجه به ارزش های اکولوژیک مطرح شده، اگر جمعیت موجودات حشره خوار مانند مارمولک ها حفظ شود و هر شخصی به هر علتی از جمله خرافات و ذهنیات غلط اقدام به کشتن این موجودات مفید نکند، شاید دیگر جامعه بشری شاهد وجود جمعیت زیادی از حشرات اعم از سوسک ها و پشه ها در جوامع شهری نباشد و هر یک از افراد در محیط شهری به واسطه از بین رفتن یا کاهش جمعیت حشرات آلوده از بهداشت و سلامت فردی بیشتری برخوردار شود.

سوسماران ایران (مارمولک ها) :

در فلات ایران از زیر راسته سوسماران ۸ خانواده مشخص وجود دارند که به ترتیب فیلوژنی شرح زیر می باشند.

خانواده جکوها (GEKKONIDAE)

در منطقه پالئارکتیک، جکو بیشترین گونه را در میان خانواده های سوسمارها داراست و چنانچه که در متن نیز شما خواهید دید با توجه به اینکه درصد زیادی از ایران در منطقه پالئارکتیک واقع است، این موضوع در ایران نیز با وجود ۳۱ گونه جکو مصداق دارد. این خانواده ۴۴ گونه دارد.

زیستگاه جکوها بسیار متنوع است و از بیابان های خشک تا جنگل های مرطوب، محیط های مختلف را بر می گیرد. چشم ها بزرگ می باشد که با پلکی غیر متحرک و شفاف پوشیده می شود و جالب توجه این است که این جانور چشم های خود را با زبانش می لیسد گویی که عینکش را تمیز می کند. مردمک چشم عمودی است انگشت های دست و پا اغلب با لایه های صفحه ماندنی پوشیده شده است که باعث می شود جانور از عهده دویدن از روی سطح کاملاً صاف عمودی یا وارونه به ساف اتاق برآید. اعضای این خانواده قادرند سریعاً رنگشان را تغییر دهند دم آنها دارای سبکیزم بود. ری است و اکثر آنها دارای توانایی تولید صدا هستند.

خانواده جکوه های پلنگی (EUBLEPHARIDAE)

جنس Eublepharus را از خانواده جکوها جدا کرده آن را خانواده ای مستقل در نظر گرفته اند. در ایران ۳ گونه از آن وجود دارد. پلک های چشم این جانور آن تکامل یافته و متحرک اند. مردمک عمودی و دم آنها از سر همراه با بدنشان کوتاهتر است. در نواحی گرم و خشک زندگی می کنند.

خانواده آگاماها (AGAMIDAE)

خانواده آگاماها یا سوسمارهای دنیای قدیم که ۱۵ گونه از آن در ایران وجود دارد و تقریباً در همه مناطق کشور گسترش دارند، بیشتر در کوهستان و کوهپایه ها گسترش دارند.